

V. ПРИРОДНИЧО-НАУКОВІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ

НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ЕКОЛОГІЧНИМ АСПЕКТАМ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

*Нагорна В. І.
м. Полтава*

Екологічна освіта та виховання школярів є важливим завданням, що ставиться новою українською школою. Уже з першого класу розпочинається формування екологічної культури у школярів, що сприяє ефективності здійснення навчально-виховного процесу.

Організація процесу навчання школярів екологічним аспектам безпеки життя і діяльності людини передбачає формування наукового світогляду учнів, озброює їх соціально значущими і екологічно прийнятними принципами підходу до навколишнього природного середовища.

Оскільки «світогляд є певною системою узагальнених поглядів і уявлень про навколишній світ і місце в ньому людини» [2, с.111], то варто зазначити, що його формування ефективно здійснюється у початковій школі саме на уроках «Я досліджую світ».

Навчальний предмет «Я досліджую світ» сприяє формуванню в учнів екологічної компетентності, «що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства» [4, с.2].

Навчально-виховний процес у початковій школі спрямовано на вирішення ряду завдань, пов'язаних із формуванням в учнів дослідницьких умінь та навичок, опануванням доступних способів пізнання людини, предметів і явищ природи і суспільного життя, встановленням зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, взаємозв'язків між станом довкілля і діяльністю людини, усвідомленням впливу поведінки на здоров'я та безпеку, розумінням залежності результату від докладених зусиль, аналізом наслідків ризикованої поведінки.

Потрібно відмітити, що тематична основа навчального предмету «Я досліджую світ» складається з п'яти змістових ліній, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники освітніх галузей (а саме – громадянської та історичної, соціальної та здоров'язбережувальної, природничої) в їх інтегрованій суті. Це змістові лінії – «Людина», «Людина Серед Людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ», «Людина і природа».

Зупинимось на змістовій лінії «Людина і природа». Її спрямованість пов'язана із пізнанням учнями природи: 1) взаємозв'язку об'єктів і явищ природи; 2) рукотворного світу людини; 3) відповідальної діяльності людини у природі; 4) ролі природничих знань і технологій у житті людини; 5) залежності між діяльністю людини і станом довкілля.

Протягом першого навчального року першокласники ознайомлюються з поняттями живої та неживої природи, у них формуються уявлення про повітря, воду, ґрунт та їх властивості, про різноманітність живих організмів і про роль сонячного світла і тепла на Землі.

Екологічному вихованню сприяє залучення учнів до спостереження за рослинами, тваринами, явищами природи та діяльністю людей у різні пори року. Цей напрямок роботи вівся упродовж усього навчального року. Це і екскурсії до парку з метою ознайомлення із сезонними змінами у природі та особливостями діяльності людей по догляду за ним - висаджування квітів, прибирання снігу тощо.

Значний інтерес викликає в учнів діяльність із висадження та вирощування рослин. Так діти вчать вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки.

Активною є спільна робота учнів з батьками. Турбота про птахів взимку спонукала до виготовлення годівничок для птахів та кріплення їх на деревах. Дієве включення дітей у процес підгодівлі пернатих ефективно сприяє їх екологічному вихованню. Учні у практичних діях закріплюють знання про охорону та збереження природу.

В рамках тематичного тижня «Земля – наш спільний дім» було проведено ряд занять, на яких розглядалися питання необхідності збереження природного середовища. Учні вчилися сортувати сміття, не засмічувати довкілля, усвідомили необхідність збереження та відновлення зелених насаджень.

Учні класу також брали участь у конкурсах екологічних рисунків, виконують роботи – малюнки із зазначеною екологічною тематикою. Участь у таких конкурсах є важливою, оскільки вони спонукають до формування в учнів екологічного мислення.

Впродовж начального року учні вчилися встановлювати найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей.

В рамках ознайомлення учнів із природою рідного краю, вони отримали інформацію про характерні для України харчові продукти, пов'язані із ними напрями господарської діяльності українців та природно-географічні умови країни. Учні мали можливість розглянути ці питання у їх логічному взаємозв'язку. Потрібно відзначити, що це має безпосередній вплив на формування в учнів так званого «Інстинкту місцевості».

Отже, нова українська школа покликана дати учням теоретичні знання та сформувати вміння застосовувати їх у реальному житті. Реалізація завдання навчання школярів екологічним аспектам безпеки життя і діяльності людини допомагає учням усвідомити залежності якості життя людей від стану навколишнього середовища, важливості охорони та збереження природи.

Список використаної літератури

1. Нова українська школа. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Козуля Т.В. Три составляющие мироздания, их связь с экологией и развитием новых научных направлений в образовании // Теорія і практика управління соціальними системами: Щоквартальний науково-практичний журнал. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2004, №3. – С.111–118.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – К.: Міністерство освіти і науки України, 2016. – 40 с.
4. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти, 1-2 класи. К.: Видавничий дім «Освіта». – 80 с.

ПРОБЛЕМА ЗАБРУДНЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

*Хомутова А. Ю.
м. Полтава*

Анотація. У статті аналізуються види, стадії забруднення водних ресурсів України, розглянуто основні джерела забруднення води і наслідки, які можуть